

KLASSE

Klasse > Schoolbeleid > Kansengroepen

SPECIALIST

Oekraïense leerling in de klas: hoe pak je dat aan?

31 maart 2022 • 6 minuten lezen

Door de oorlog in Oekraïne komen opnieuw heel wat gevluchte kinderen op onze schoolbanken terecht, ook in het basisonderwijs. Hoe ontvang en begeleid je hen? Ilse Derluyn, hoogleraar Interculturele Pedagogiek (UGent), geeft tips.

© Eva Vlonk

Ilse Derluyn: “De emotionele toestand van deze kinderen maakt het lastiger om nieuwe informatie op te slaan. Ze zijn mentaal ‘overbelast’”

Verklein de taalkloof

Ilse Derluyn: “Elke nieuwe leerling op school heeft uitleg nodig: waar de eetzaal is, wanneer de speeltijd begint, wat de klasafspraken zijn. Bij vluchtelingenkinderen bemoeilijkt de taalbarrière die informatieoverdracht. Die kloof kan je overbruggen door een tolk in te schakelen, vertaalapps te gebruiken of taal **visueel te ondersteunen**, bijvoorbeeld met pictogrammen (<https://www.klasse.be/33492/pictogrammen-voor-school-en-ouders/>). Het vraagt tijd om Nederlands te leren. Bij jonge kinderen gaat dat vaak gemakkelijker dan bij oudere leerlingen.”

Zorg voor controle en voorspelbaarheid

Ilse Derluyn: “Taalbarrière of niet, zorg ervoor dat de nieuwkomer zo veel mogelijk **begrijpt wat er gebeurt**. Leg uit dat alle kinderen tijdens de speeltijd naar buiten gaan, daar een koekje eten en na 15 minuten weer naar de klas komen. Op die manier geef je de leerling een gevoel van controle en voorspelbaarheid: 2 zeer belangrijke aspecten voor het psychosociaal welzijn. In een oorlogs- en vluchtsituatie zijn die elementen vaak afwezig, een belangrijk kenmerk van trauma.”

“De emotionele toestand van het kind maakt het lastiger om nieuwe informatie op te slaan. De hersenen zijn in overlevingsmodus, waardoor er cognitief nog maar weinig ruimte overblijft. Dat de leerling snel dingen vergeet, wijst er dus niet op dat die minder intelligent is. Deze kinderen zijn mentaal vooral ‘overbelast’. Zorg voor veel **herhaling**, zodat je uitleg beter blijft hangen.”

“Maak ook duidelijk bij wie de leerling en diens ouders terecht kunnen: de klasleraar of een zorgfiguur. Individuele aandacht van een **vast aanspreekfiguur** kan een vertrouwensband doen ontstaan. Communiceer zeker de afwezigheden van die persoon. Ook op die manier zorg je voor voorspelbaarheid.”

“Geef de leerling ruimte om gewoon kind te zijn”

Ilse Derluyn

hoogleraar Interculturele Pedagogiek (UGent)

Help een sociaal netwerk uit te bouwen

Ilse Derluyn: “Vluchtelingen die contacten hebben in hun nieuwe omgeving zijn minder kwetsbaar. De school kan helpen om hun sociaal netwerk uit te breiden. Ze kunnen Oekraïners uit de buurt met elkaar in contact brengen of **buddywerkingen** opzetten tussen leerlingen. Vaste klasgenoten nemen de nieuwkomer dan onder hun vleugels en geven extra uitleg of helpen met huiswerk.”

“Betrek ook ouders actief bij het schoolgebeuren. Laat hen bijvoorbeeld deelnemen aan voorleesgroepjes. Zo komen ze niet alleen in contact met andere ouders, maar ook met het Nederlands. Al kunnen ze voor hun kind natuurlijk ook voorlezen in het Oekraïens (<https://www.klasse.be/40747/meertaligheid-als-talent-als-probleem/>). De **actieve aanwezigheid van ouders** verzacht ook de transitie naar een nieuwe school. Die overgang verloopt voor kinderen vaak veel makkelijker wanneer de ouder even meegaat tot in de klas, dan wanneer ze afgezet worden aan de schoolpoort.”

Vermijd herbeleving van trauma

Ilse Derluyn: “Een gevlucht kind kan plots heel angstig worden door het geluid van een dichtslaande deur. Het maakt geen oogcontact meer, begint te zweten of krimpt ineen. Om te vermijden dat de leerling het trauma volledig herbeleeft, breek je die flashback het best zo snel mogelijk af. Breng het kind **terug naar de realiteit** door het rechtstreeks aan te spreken, eventueel voorzichtig aan te raken of zachte geluiden te maken.”

“Benadruk daarna dat hun reactie oké is: ‘Het is heel normaal dat je schrikt en het gevoel hebt dat je weer daar bent, maar je bent nu hier, in België.’ Vraag aan het kind op welke manier het even afleiding wil zoeken: naar huis bellen, een boekje lezen of muziek luisteren. Belangrijk is dat je de leerling op zo’n moment **niet alleen laat**. Stuur iemand mee naar het secretariaat of laat het kind plaatsnemen in een rustig hoekje van het klaslokaal.”

“Krampachtig elke trigger vermijden heeft geen zin. Herstellen van trauma gebeurt net door te leren dat **een trigger niet betekent dat het trauma zich herhaalt**. Een dichtvallende deur staat niet gelijk aan vallende bommen. Door het verschil te leren zien, leren we omgaan met trauma. Al is het ook niet de bedoeling om triggers uit te lokken. Elk herstelproces vraagt tijd.”

“Als je je zorgen maakt over het emotionele welzijn van de nieuwkomer, aarzel dan niet om contact op te nemen met het netwerk van de leerling en met de zorgleraar. Daarna kan je eventueel doorverwijzen naar meer **gespecialiseerde zorg**.”

© Eva Vlonk

Ilse Derluyn: “Een nieuwkomer krijgt al genoeg te maken met situaties die ‘ongewoon’ zijn. School is dan een belangrijke plaats om daaraan te ontsnappen.”

Wees je bewust van de thuissituatie

Ilse Derluyn: “Heel wat Oekraïense **vaders en meerderjarige broers** zijn achtergebleven om te vechten in hun thuisland. De gevluchte gezinsleden ervaren daardoor veel ongerustheid en verdriet. Een vermist of verloren gezinslid brengt andere gevoelens teweeg dan een overleden gezinslid: je zit voortdurend tussen hoop en wanhoop. Wees je daarvan bewust als je voorbeelden van het klassieke mama-papagezin gebruikt in je lessen, of wanneer je Vaderdagcadeaus maakt. Bespreek met de moeder wat de beste manier is om hiermee om te gaan, zij is de belangrijkste bron van informatie. Zoek actief de dialoog op.”

Niet problematiseren, maar normaliseren

Ilse Derluyn: “Behandel de nieuwkomer zo veel mogelijk als een nieuw kind in de klas, niet als een vluchteling met trauma. Plaats het kind **niet te vaak in een uitzonderingspositie**. Een nieuwkomer krijgt al genoeg te maken met situaties die ‘ongewoon’ zijn. School is dan vaak een heel belangrijke plaats om even uit die spanningsvolle context te ontsnappen. Geef de leerling dus de ruimte om gewoon kind te zijn.”

“Werk aan een empathische houding bij klasgenoten door de **situatie om te keren**: ‘Stel dat jij plots in Frankrijk naar school moet, wat zou jij dan willen van de kinderen in jouw klas?’ Op die manier begrijpen ze dat de nieuwkomer tijd nodig heeft om de taal te leren en zich aan te passen aan de nieuwe omgeving. Dat die af en toe boos of verdrietig is omdat alles nieuw is.”

“In de meeste klassen zijn Oekraïense leerlingen niet de enige nieuwkomers. Zeker in stedelijke contexten zijn er heel wat jonge nieuwkomers die hun eigen ervaring kunnen delen. Vraag hoe het voor hen was en wat hen geholpen heeft. Elke situatie is anders, maar die **gedeelde ervaringen** zijn zeker troostend. Wees tegelijk ook zorgend voor de verschillen die deze nieuwkomers ervaren met de Oekraïense vluchtelingen en het eventuele onbegrip dat hierrond heerst.”

Zorg voor jezelf

Ilse Derluyn: “Deelgenoot worden van de moeilijke leefsituatie en de traumatische verhalen van deze jonge vluchtelingen laat niemand onberoerd. Als je daar als leraar of zorgfiguur mee worstelt, zoek dan ook zelf de nodige zorg. Ga bijvoorbeeld **in gesprek met collega’s** of zoek een vorming die je meer handelingszeker maakt. We kunnen maar goed voor de ander zorgen als we dat ook voor onszelf doen.”

Meer info over leerlingen met een vluchtverhaal:

- ‘Steun bieden aan vluchtelingenkinderen’, gratis [online cursus](https://www.augeo.nl/belgie) (<https://www.augeo.nl/belgie>) voor onderwijsprofessionals uit het basis- en secundair onderwijs (Augeo Foundation)
- Tools en ander materiaal (<https://www.unhcr.org/be/nl/activiteiten/hoe-je-vluchtelingenkinderen-kan-integreren>) voor lessen over migratie en vluchtelingen (UNHCR België)
- Gids (<https://www.unhcr.org/be/wp-content/uploads/sites/46/2018/08/NL-PDF-Gids-stress-en-trauma-bij-vluchtelingenkinderen.pdf>) over de integratie van kinderen met stress en trauma in de klas (UNHCR België)
- Informatie (<https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/directies-en-administraties/onderwijsinhoud-en-leerlingenbegeleiding/basisonderwijs/zorgbeleid-leerlingenbegeleiding-en-clb/omgaan-met-trauma#leerlingen>) over leerlingen met een vluchtverhaal (Onderwijs Vlaanderen)

LEES MEER OVER

Leefwereld van je leerlingen

Kansengroepen